

розглянуто історію розробки різноманітних штрихових кодів та досвід їх використання в певних галузях людської діяльності, зокрема в книговидавничій діяльності, торгівлі та бібліотечній практиці. Проаналізовані державні стандарти, законодавчі та нормативні акти України, які стосуються технології штрихового кодування. Наведені правила формування штрихових кодів символік UPC-A, EAN-13 та Коду 128 для різних видів документів. Проведено порівняння інформативності відомостей про документи, котрі кодуються в штрихових кодах різних символік. Підкреслено, що штрихові коди символіки EAN-13, нанесені на різні види документів, є машинозчитуваною формою міжнародних стандартних номерів ISBN, ISMN та ISSN. Обґрунтована доцільність введення в Національний формат УКРМАРК полів для збереження інформації, закодованої в штрихових кодах різних видів документів. Розглянуті перспективи розвитку технології штрихового кодування різних видів документів. Доповідь викликала великий інтерес аудиторії та багато запитань.

Доповідь зав. відділу Наукової бібліотеки КНУ імені Тараса Шевченка **Н. В. Кириченко** «Відповідність програмних продуктів вимогам комунікативного формату» була присвячена досвіду створення корпоративної мережі бібліотек вищих навчальних закладів, де у процесі практичного впровадження «комунікації» виникає чимало проблем. Було проведено порівняння експорту записів на автореферати, журнали з аналітичним розписом статей, створених у конкретних програмних продуктах: УДФ «Бібліотека», «Irbic», «Alef», «Liber», що викликало значне зацікавлення як бібліотекарів, так і програмістів.

У своїй доповіді «Досвід застосування комунікативного формату при формуванні ресурсів наукової електронної бібліотеки» н. с. НБУВ **О. В. Баркова** розповіла про досвід застосування комунікативного формату при формуванні ресурсів наукової електронної бібліотеки, а саме при отриманні бібліографічних записів з електронних каталогів, аналітичних записів зі спеціалізованих картотек, а також реферативної інформації для формування реферативної бази даних як складової інформаційних ресурсів та пошукової системи наукової електронної бібліотеки.

Було зауважено, що сьогодні вітчизняні бібліотеки та

інформаційні установи у своїй діяльності застосовують певний набір АБІС (який був згаданий та проаналізований у контексті корпоративного формування записів у попередньому виступі), у більшості яких є вбудовані конвертори, які дозволяють здійснювати операції імпорту/експорту записів у форматі UNIMARC. Частина з цих програмних продуктів мають внутрішню організацію даних, зорієнтовану на UNIMARC-ідеологію, в іншій частині АБІС застосовуються оригінальні внутрішні формати. Тому набори полів та підполів у записах, які експортуються із застосуванням конверторів, мають певні розбіжності. Таким чином, отримання інформації з різних АБІС потребує аналізу структури та повноти запису, сформованого кожним конвертором, та певної настройки конвертора технологічної бази електронної бібліотеки. Уникнути цих труднощів можна лише за наявності нормативного документа, який регламентуватиме правила експорту записів для обміну. **О. В. Баркова** зазначила: «Сьогодні у співпраці з формування ресурсів наукової електронної бібліотеки ми орієнтуємося на формат UNIMARC та УКРМАРК, який створюється. Але для ефективного обміну записами між різними АБІС необхідно розробити також національні правила, які регламентуватимуть процедуру обміну та враховуватимуть специфіку національної практики каталогізації».

У ході роботи семінару панувала традиційно творча атмосфера, доповіді супроводжувались доповненнями, питаннями, пропозиціями. Серед них доцільно виділити такі:

- ▲ Продовжити відпрацьовувати спеціалізований формат для видавничої та книготоргівельної справи з необхідним переліком даних, які дозволять ідентифікувати документ як бібліографічний об'єкт і як товар, особливо звернути увагу на механізм присвоєння та застосування ISBN, ISSN, штрихкодів.
- ▲ Ініціювати створення центру сертифікації бібліотечних програм.
- ▲ Задіяти в роботі над УКРМАРКом фахівців архівів, музеїв тощо з метою реалізації «універсальності» національного формату за формою та змістом.

*Ольга ІСАЄВА,
н. с. НБУВ*

Міжнародне міжбібліотечне співробітництво: перспективи розвитку

У рамках міжнародної наукової конференції «Бібліотеки та інформаційні центри в системі супроводу суспільних реформ» 14 жовтня 2004 р. відбулося спільне засідання Ради директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академій наук – членів Міжнародної асоціації академій наук (МАН) та Асоціації бібліотек України (АБУ).

Вів засідання голова Ради директорів наукових бібліотек МАН, президент АБУ, генеральний директор НБУВ, академік НАН України **О. С. Онищенко**. У роботі взяли

участь: зав. відділів ЦНБ ім. Я. Коласа НАН Білорусі **А. В. Ісаєва**, **О. М. Дрозд**; зав. відділів ЦНБ Міністерства науки і освіти Республіки Казахстан **Г. Т. Кушпаєва**, **А. М. Муқанова**; зав. відділу Російської державної бібліотеки **М. Ю. Нещерет**; керівники і фахівці провідних бібліотек України – членів АБУ: директор Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки ім. В. Г. Заболотного **Г. А. Войцехівська**; директор Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича Київського Національного університету імені Тараса Шевченка **В. Г. Нестеренко** та

зав. відділу І. М. Федорова; директор Науково-технічної бібліотеки Національного технічного університету України «КПІ», президент Української бібліотечної асоціації В. Г. Дригайло; заступник директора Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки УААН В. В. Дерлеменко; заступник директора Державної науково-технічної бібліотеки України О. В. Малкова; зав. відділу Державної наукової медичної бібліотеки України Т. Г. Кривіч, а також директор НП «Центроконцепт» С. Х. Ляпін (Росія, Архангельськ); директор НВП «Ідея» І. Н. Якобсон (Україна, Донецьк).

Учасники засідання заслухали інформацію про роботу у 2004 р. Ради директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академій наук – членів МААН та Асоціації бібліотек України. Зазначалося, зокрема, що у 2004 р. діяльність Ради директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академій наук – членів МААН було зосереджено на вирішенні проблем, відображених у рекомендаціях, прийнятих Уроцистим спільним засіданням Ради та Асоціації бібліотек України, присвяченому 10-річчю МААН, і спрямовано на координацію інформаційної взаємодії наукових бібліотек (НБ) і науково-інформаційних центрів (НІЦ) національних академій наук у створенні єдиного інформаційного простору інноваційного розвитку науки.

Протягом року Рада приділяла особливу увагу розвитку пріоритетних напрямів взаємодії НБ і НІЦ, зокрема: розширенню інформаційного обміну, у т. ч. продуктами професійної наукової та інформаційно-бібліографічної діяльності; підготовці спільних інформаційних наукових видань; розробці і реалізації багатосторонніх і двосторонніх наукових програм і проектів; розвитку міжнародних наукових зв'язків з бібліотеками і інформаційними закладами світової спільноти тощо.

Продовжувався безвалютний обмін науковими виданнями з головними бібліотеками академій наук – членів МААН. Підкреслювалося, що НБУВ, як базова організація Ради, упродовж кількох років утримує позицію лідера в цьому напрямі міжбібліотечної взаємодії. Кількість видань, які Бібліотека щорічно передає за обміном партнерам, майже вдвічі перевищує кількість видань, які отримує. Традиційно активним був обмін документами з бібліотеками Російської академії наук (БЕН РАН, БАН), з Російським гуманітарним науковим фондом, ЦНБ ім. Я. Коласа НАН Білорусі. У поточному році розширився книгообмін з головними бібліотеками академій наук Азербайджану, Казахстану, Туркменістану, Узбекистану. Тривав обмін виданнями з новими асоційованими членами МААН – Білоруським фондом фундаментальних досліджень, науковими бібліотеками Московського державного університету, Московського фізико-технічного університету, Об'єднаного інституту ядерних досліджень (Росія, Дубна).

Інтеграції інформаційних ресурсів академій наук – членів МААН на національному та міждержавному рівні сприяли у 2004 р. розробки НБУВ, як базової організації Ради директорів, з питань корпоративної каталогізації, стандартизації, лінгвістичного і програмного забезпечен-

ня, а також реалізація ряду інноваційних проектів, започаткованих НБУВ. Упродовж року НБ і НІЦ академій наук – членів МААН мали онлайн-доступ як до загальнодержавної реферативної бази, так і до інших інформаційних ресурсів, представлених на веб-сайті НБУВ, зокрема на «Науково-інформаційному порталі України», який започатковано як інтернет-проект у 2003 р. з метою презентації інформації про діяльність науково-дослідних установ України та країн Співдружності, поглиблення їхньої інформаційної взаємодії, розширення доступу до світових інформаційних ресурсів. Передовий досвід НБ, НІЦ та бібліотек-членів АБУ висвітлювався на спеціальній веб-сторінці сайту НБУВ і на сторінках науково-теоретичного та практичного журналу «Бібліотечний вісник».

Велике значення для забезпечення творчих зв'язків НБ і НІЦ країн СНД мали прямі контакти між установами на основі договорів і угод, на неформальній основі, які спрямовувалися на обмін інформацією, виданнями, проведення спільних наукових досліджень, участь у спільних конкурсах, зокрема в організованому НАН України і Російським гуманітарним науковим фондом за ініціативою Ради директорів; на підвищення рівня підготовки і кваліфікації наукових кадрів. Так, угоду про співробітництво між НБУВ і Бібліотекою Російської академії наук (БАН) було укладено на робочій нараді, яка відбулася у НБУВ 17 лютого 2004 р.

Обговорювалися на засіданні і питання організації діяльності Ради директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академій наук – членів МААН. Було прийнято рішення продовжити видання науково-практичного і теоретичного збірника «Бібліотеки національних академій наук: проблеми функціонування, тенденції розвитку» (вийшло два випуски у 2000 та 2003 рр.), на сторінках якого інформується про пошуки нових шляхів розвитку НБ та НІЦ.

Учасники засідання зазначили, що у 2004 р. активізувалась співпраця Ради директорів і Асоціації бібліотек України, зокрема у реалізації ряду програм і проектів. НБУВ як базова організація Ради та АБУ спільно з державними та науковими бібліотеками України – членами Асоціації розробляють національний формат представлення бібліографічних даних УКРМАРК. У рамках спільного проекту «Система наукових електронних видань «Бібліотека – суспільству» формуються та поширюються на компакт-дисках у вигляді п'яти галузевих серій електронні інформаційні ресурси провідних бібліотек України. НБ і НІЦ академій наук – членів МААН, бібліотеки – члени АБУ мають змогу отримувати CD-ROM з цією інформацією під час щорічних міжнародних наукових конференцій НБУВ та на спільних засіданнях Ради і АБУ, які проходять у рамках конференцій.

Розвивається наукова діяльність Асоціації на основі співпраці бібліотек – членів АБУ в організації та проведенні наукових досліджень, узагальненні їх результатів у збірниках наукових праць, матеріалах конференцій, довідкових і науково-методичних виданнях, зокрема таких, як «Наукові праці», які видає НБУВ і АБУ з 1998 р. (ви-

йшли друком 13 випусків). Для бібліотекарів, бібліографів, працівників інформаційно-аналітичних служб фахівцями НБУВ у 2004 р. підготовлені «Таблиці територіальних типових поділів» (Рубрикатор НБУВ); довідник «Наукові бібліотеки України», який містить інформацію про діяльність понад 400 бібліотек України; «Англо-український словник-довідник бібліотечно-інформаційної термінології», котрий включає понад 6 тис. термінів з бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, науково-інформаційної діяльності тощо.

Зазначалося, що бібліотеки АБУ є співorganizаторами та активними учасниками щорічних міжнародних наукових конференцій, зокрема 11 наукової конференції «Крим-2004» «Бібліотеки та інформаційні ресурси в сучасному світі науки, культури, освіти і бізнесу», яка проходила під егідою ІФЛА (Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій).

У 2004 р. книгозбірні – члени Асоціації взяли участь у міжнародній науковій конференції до днів слов'янської писемності і культури «Слов'янські культури ХІХ–ХХ століття: стан і перспективи розвитку»; ХІV читаннях, присвячених академіку В. І. Вернадському на тему «Володимир Іванович Вернадський – ноосферолог та громадянин»; круглому столі «Україна – Польща – європейське сусідство»; другому міжнародному науково-практичному семінарі «Информационные технологии в библиотеках и библиотечном образовании», організованому ДПНТБ Росії спільно з НБУВ; у «Ярмарку видань Організації Об'єднаних Націй», який відбувся у Представництві ООН в Україні тощо.

Інформацію про діяльність бібліотек України на сучасному етапі репрезентують щомісячні аналітичні огляди «Сьогодення наукових бібліотек України: прес-моніторинг газетних публікацій» (аналізуються понад 300 українських газет), представлені на сайті НБУВ.

На спільному засіданні обговорювалися також питання про роль і місце бібліотек, інформаційних центрів, інших виробників інформаційної продукції в еволюції сучасного суспільства, в реалізації національної та міждержавної інформаційної політики; про світові тен-

денції розвитку бібліотечно-інформаційної сфери і їх відображення в інформаційному просторі СНД; зміни в стратегії формування документно-інформаційних фондів; тенденції розвитку ринку електронних інформаційних ресурсів, їх використання та забезпечення збереження; про трансформацію бібліотечних фахівців у технологів і організаторів інформаційної сфери, фахівців з аналітико-синтетичної обробки документних інформаційних потоків, реорганізацію з цією метою системи безперервної бібліотечної освіти, впровадження нових інформаційно-освітніх технологій, розвиток системи дистанційного навчання тощо.

Президент АБУ, голова Ради директорів О. С. Онищенко вручив пам'ятні дипломи та подарунки переможцям конкурсу наукових робіт молодих фахівців «Бібліотека в інформаційному суспільстві», який проводився Комітетом з підготовки наукових кадрів Асоціації бібліотек України у 2003–2004 рр. Ними стали: Г. Мисловська (Чернівецька ОНБ ім. М. Івасюка), О. Анікіна (Державна наукова сільськогосподарська бібліотека УААН), Л. Пасічник (Рівненський державний гуманітарний університет).

Учасники засідання схвалили діяльність АБУ та Ради щодо інтеграції бібліотечно-інформаційних ресурсів і розвитку міжнародного міжбібліотечного співробітництва та відзначили консолідуючу роль НБУВ у цьому процесі. Було обговорено і схвалено проект рекомендацій міжнародної наукової конференції «Бібліотеки та інформаційні центри в системі супроводу суспільних реформ».

Тетяна КУЛАКОВСЬКА,
учений секретар Ради директорів наукових
бібліотек
та інформаційних центрів академій наук –
членів МААН,
Галина СОЛОДЕНКО,
відповідальний секретар Асоціації бібліотек
України

25 жовтня 2004 року у приміщенні Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка в рамках мистецької акції «Сонцеграй-2004» відбулося вшанування лауреатів Всеукраїнського проекту соціально-культурної реабілітації людей з обмеженими фізичними можливостями.

Організатори заходу: Міністерство праці та соціальної політики України, Міністерство культури і мистецтв України, Всеукраїнська організація інвалідів «Союз організацій інвалідів України», Всеукраїнська громадська організація «Народна академія творчості інвалідів».

Культурно-просвітницький центр Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського здобув звання лауреата в номінації «Заклад культури» і був нагороджений дипломом та іменним годинником.